

Aan

Gedeputeerde Staten
Provincie Utrecht
Postbus 80300, 3508 TH Utrecht

Gedeputeerde Staten
Provincie Gelderland
Postbus 9090, 6800 GX Arnhem

Van

Vereniging Mooi Wageningen

Onderwerp

Handhavingsverzoek stikstofdepositie Natura 2000-gebied Binnenveld

Wageningen, 26-3-2021

Geachte Colleges,

Het Binnenveld is een prachtig natuurgebied met unieke en waardevolle natuurwaarden. Onderdeel daarvan is het Natura 2000-gebied Binnenveld¹ dat is aangewezen vanwege de aanwezigheid van blauwgraslanden (H6410) en trilvenen (H7114) en omdat het een belangrijk leefgebied is voor de grote modderkruiper en geel schorpioenmos.

Het beheerplan dat voor dit Natura 2000-gebied is opgesteld, maakt duidelijk dat de natuur in dit gebied ernstig wordt bedreigt². Verdroging, eutrofiëring met voedselrijk water en een veel te hoge stikstofdepositie zijn belangrijke bedreigingen voor de biodiversiteit en knelpunten voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen. De gebiedsanalyse³ geeft aan dat de grondwaterstanden te laag zijn, dat de kwelstromen wegvallen en dat kwelwater te snel wordt afgevoerd. Daarnaast zorgt de veel te hoge stikstofdepositie voor eutrofiëring en verzuring en versnelt die hoge stikstofdepositie het proces van achteruitgang. Doordat de stikstofdepositie al jarenlang blijvend te hoog is raakt de buffercapaciteit van de bodem uitgeput en verzuurt het gebied.

In de gebiedsanalyse wordt dan ook geconcludeerd dat zonder maatregelen de instandhouding van de habitattypen trilvenen, blauwgrasland en veenmosrietland en van de soort geel schorpioenmos niet kan worden gewaarborgd. In het kader van het beheerplan worden maatregelen genomen om de waterhuishouding te verbeteren en eutrofiëring door voedselrijk water te voorkomen. In het kader van dat beheerplan worden echter geen maatregelen genomen die leiden tot een vermindering van de stikstofdepositie. De huidige aanpak is dan ook dweilen met de kraan open.

---

¹ <https://www.natura2000.nl/gebieden/utrecht/binnenveld>

² https://www.provincie-utrecht.nl/sites/default/files/2020-03/beheerplan_binnenveld.pdf

³ https://www.natura2000.nl/sites/default/files/PAS/Gebiedsanalyses_vigerend/065_Binnenveld_gebiedsanalyse_30-10-2017_UT.pdf

Negatieve trend staat van instandhouding

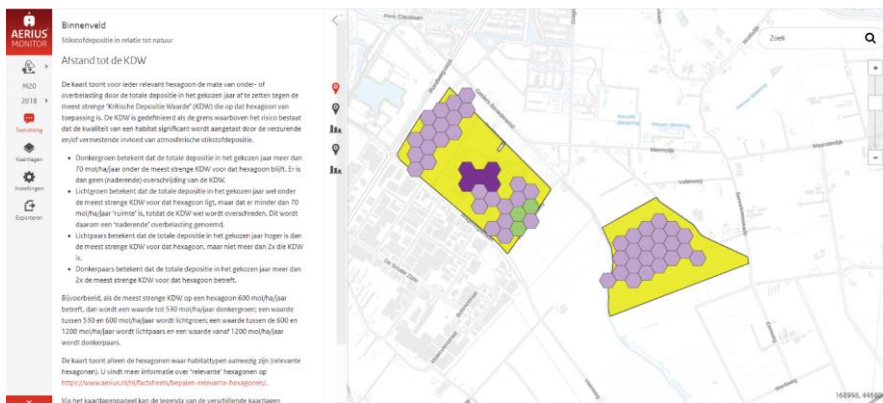
De Vogel- en Habitatrichtlijnrapportage 2019⁴ laat zien dat de staat van instandhouding van de habitat en soorten waarvoor het Binnenveld is aangewezen zeer ongunstig is (tabel 1). De trends voor deze habitats en soorten lopen uiteen van stabiel naar zeer ongunstig. Met name de trend voor het habitattype Overgangs- en trilvenen is verontrustend en hangt direct samen met de blijvend hoge stikstofdepositie.

Habitattypen	Soorten
<p>H6410 – Blauwgraslanden Staat van instandhouding: zeer ongunstig Trend: stabiel</p>	<p>H1145 Grote modderkruiper Staat van instandhouding: zeer ongunstig Trend: zeer ongunstig</p>
<p>H7140B - Overgangs- en trilvenen Staat van instandhouding: zeer ongunstig Trend: zeer ongunstig</p>	<p>H1393 Geel schorpioenmos Staat van instandhouding: matig ongunstig Trend: gunstig</p>

Tabel 1. Staat van instandhouding en trends Natura 2000-doelen Binnenveld (Bron Adams et al., 2019)

In Aeries monitor⁵ is te zien dat op vele plaatsen in het gebied de kritische depositiewaarde fors wordt overschreden (figuur 1). Op basis van het huidige beleid zal naar verwachting ook in 2030 nog op een derde van het oppervlak de kritische depositie waarde worden overschreden. Die kritische depositiewaarde is de waarde waarboven niet is uit te sluiten dat als gevolg van stikstofdepositie de kwaliteit van het gebied verslechtert⁶. Aangezien deze situatie zich al jarenlang voordoet neemt de buffercapaciteit van de bodem af, verzuurt het gebied en verslechtert de natuurkwaliteit nog meer⁷. De blijvend te hoge stikstofdepositie frustrereert dan ook het herstel van de natuurkwaliteit.

Daarnaast is niet uit te sluiten dat ook sommige van de PAS herstelmaatregelen die worden uitgevoerd om de negatieve effecten van de te hoge stikstofdepositie te mitigeren, zoals het plaggen, zelf ook weer negatieve consequenties hebben voor het gebied⁸¹.

Figuur 1 – Overschrijding kritische depositiewaarden Natura 2000-gebied Binnenveld (Bron Aeries Monitor)

⁴ Adams, A., Bijlsma, R. J., Bos, G., Clerkx, S., Janssen, J., van Kleunen, A. & van Aar, M. (2020). Vogel- en Habitatrichtlijnrapportage 2019. Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu

⁵ <https://monitor.aerius.nl/gebied/65/onderwerp/depositie-irt-natuur>

⁶ van Diggelen, J. M. H., van Dijk, G., Cusell, C., van Belle, J., Kooijman, A., van den Broek, T., ... & Smolders, A. J. P. (2018). Onderzoek naar de effecten van stikstof in overgangs- en trilvenen: ten behoeve van het behoud en herstel van habitattypen H7140 (Natura 2000).

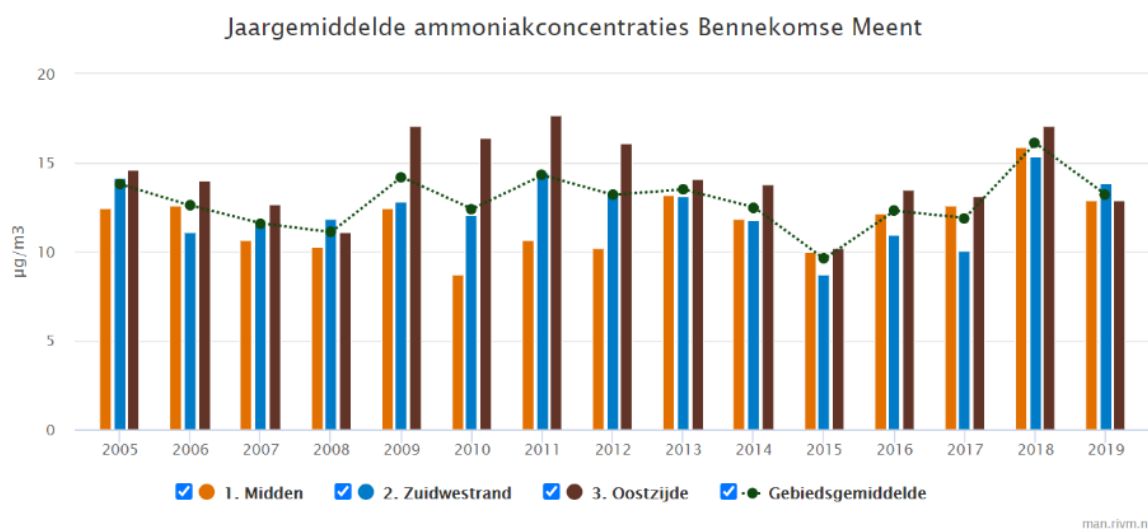
⁷ Aggenbach, C.J.S., J.J. Nijp, P. Huyghe, R. van Diggelen, 2020. Invloed van met nutriënten verrijkt grondwater op kwelafhankelijke ecosystemen. Rapport nummer 2020/OBN242-BE, VBNE, Driebergen

⁸ van der Hoek, D. J., de Knegt, B., Giesen, P., Goedhart, P. W., van Strien, A. J., Folkert, R., & Bouwma, I. M. (2020). Bijdrage van herstelmaatregelen aan verbeteren biodiversiteit in het Natuurnetwerk.: Achtergrondrapport lerende evaluatie van het Natuurnetwerk (No. 4204). Planbureau voor de Leefomgeving (PBL).

Concentraties ammoniak nemen toe

Het RIVM meet in het kader van het Meetnet Ammoniak in Natuurgebieden (MAN) de maandgemiddelde ammoniakconcentratie in de lucht in Nederlandse natuurgebieden. In de Bennekomse Meent, onderdeel van het Natura 2000-gebied Binnenveld, worden al meer dan 15 jaar metingen uitgevoerd.

De metingen van het RIVM laten zien dat de ammoniakconcentraties in de afgelopen 15 jaren schommelingen vertonen en na de inwerkingtreding van het Programma Aanpak Stikstof (PAS) in 2015 een stijging laten zien (fig. 2)⁹. De stijging hangt ongetwijfeld samen met het feit dat in het kader van het PAS vele vergunningen zijn verleend voor de uitbreiding van veehouderijbedrijven, de belangrijkste bron van ammoniakconcentraties¹⁰. De gemeten ammoniakconcentraties laten zien dat de depositie van ammoniak in de afgelopen 15 jaar niet is verminderd en dat de negatieve effecten van vermessing en verzuring blijven accumuleren.

Figuur 2. Gemeten ammoniakconcentraties Bennekomse Meent Bron: https://man.rivm.nl/gebied/bennekomse_meent

Verslechtering natuurwaarden dreigt

Op basis van de bovengenoemde feiten concluderen wij dat een verslechtering of significante verstoring van de natuurwaarden in het Natura 2000-gebied Binnenveld niet uit te sluiten is en dat het realiseren van de Habitatrichtlijn doelen ernstig wordt gefrustreerd als gevolg van de blijvend hoge en zelfs toegenomen stikstofdepositie. Deze situatie is in strijd met artikel 6, tweede lid, van de Habitatrichtlijn die stelt dat de verantwoordelijke overheid passende maatregelen treft om te waarborgen dat de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten niet verslechtert en er geen storende factoren optreden voor de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Op basis van artikel 2, tweede lid van de Wet natuurbescherming zijn de provincies Utrecht en Gelderland verplicht om passende maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat de omvang van de stikstofdepositie onder de kritische depositiewaarde komt te liggen.

Daarnaast constateren we dat het niet reduceren van de stikstofdepositie ook betekent dat steeds opnieuw hoge maatschappelijk kosten moeten worden gemaakt om de negatieve effecten van de te

⁹ https://man.rivm.nl/gebied/bennekomse_meent

¹⁰ Oostdijk, A., M. van Noort, B. Omon, T. Scholten, J. Vlagsma, B. Hoekstra (2020) Beleidsevaluatie van het PAS en het wetstraject voorafgaand aan het PAS. Berenschot & BügelHajema.

hoge stikstofdepositie te mitigeren en te compenseren. De kosten daarvan worden op dit moment door de provincie niet doorberekend aan de partijen die verantwoordelijk zijn voor de uitstoot van ammoniak en stikstofoxiden. Deze gang van zaken staat haaks op het beginsel de vervuiler betaalt.

Verzoek tot handhaving Wet natuurbescherming

Artikel 2.2, tweede lid van de Wet natuurbescherming stelt dat Gedeputeerde Staten ervoor zorgen dragen dat in hun provincie passende maatregelen als bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de Habitatrichtlijn worden getroffen die nodig zijn voor Natura 2000-gebieden, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen voor de onderscheiden gebieden. Wij verzoeken de provincie dan ook met spoed de noodzakelijke passende maatregelen te nemen die er toe leiden dat de stikstofdepositie in het Natura 2000-gebied Binnenveld op korte termijn fors gereduceerd wordt. Wij verzoeken de provincies om binnen een half jaar na dagtekening van deze brief een plan van aanpak te presenteren met maatregelen waarmee binnen vijf jaar gerealiseerd kan worden dat de stikstofdepositie onder de kritische depositiewaarde komen te liggen. Wij achten deze eis redelijk omdat het probleem al decennia lang bekend is en de provincie dus voldoende tijd heeft gehad om passende maatregelen te treffen. Bovendien benadrukken wij nogmaals de hoge urgentie omdat een blijvende hoge stikstofdepositie betekent dat de kwaliteit van het natuurgebied steeds verder onder druk komt te staan.

Daarnaast hebben we geconstateerd dat op basis van het Programma Aanpak Stikstof (PAS) vergunningen zijn verleend voor activiteiten die hebben geleid tot een toename van de stikstofdepositie in het gebied, zonder dat daarvoor de juiste mitigerende en compenserende maatregelen zijn uitgevoerd. Om die reden heeft de Raad van State in mei 2019 aangegeven dat het PAS aanpak in strijd is met de verplichtingen die volgen uit de Habitatrichtlijn¹¹. Dit betekent ook dat de provincies Utrecht en Gelderland vergunningen hebben verleend op basis van een passende beoordeling die niet op orde was. Wij verzoeken de provincies deze vergunningen in lijn met artikelen 2.4 en 5.4 Wet natuurbescherming op nieuw te beoordelen en indien noodzakelijk in te trekken, aan te passen of anderszins te waarborgen dat de juiste mitigerende maatregelen worden genomen zodat er zekerheid is dat de netto stikstofdepositie op het Natura 2000-gebied als gevolg van deze vergunningen niet zal toenemen.

Tot slot verzoeken wij de provincies om een mechanisme in werking te brengen waarmee de kosten van vervuiling door stikstofdepositie zoals de kosten van herstelmaatregelen en van passende maatregelen worden doorberekend aan de vervuilers. Het rapport Verkenning van Normeren en beprijzen van stikstofdepositie¹² biedt daarvoor zinvolle aanknopingspunten.

Hoogachtend

Vereniging Mooi Wageningen

---

¹¹ <https://www.raadvanstate.nl/@115602/201600614-3-r2/>

¹² <https://www.aanpakstikstof.nl/documenten/rapporten/2021/03/19/rapport-normeren-en-beprijzen-van-stikstofemissies>